

מחזאי יוסף מונדי מטיל, מדי תקר
 פה. לחלל התרבות של המדינה, פצצת-יומן תיאטרונת, שבעזרתה הוא מנסה להמחיש, במסכת-הירידה, את דעותיו על המתרחש בחברה הישראלית. את קטלוג הביקורת שלו החל מונדי במחזהו זה מס' ששת-הימים — על הבמה פסבדו-הרצל ופסבדו-קאפקא השוכנים בתוך מוסד סגור. את הבעיות המוסריות של החברה הישראלית, כחברה הנאלצת לשלוט באיוורירי כיבוש, העלה מונדי לפני כשנתיים במחזהו מושל יריחו, שבו הצליח להפחית חיים בימתיים בכמה מן הטראומות, החרדות והפצעים הקבועים של ישראל. הוא מטפל במחזהו זה, בכפפות קוצניות בנושאי הרשיעה, הלאומנות, הכיבוש והנוקשות של חברתנו, תוך חשיפת דראמה סימלית של מהאה חברתית.

התרחבו. הם למדו את השפה החדשה והתחילו לחתום על שיקים... עכשיו הם מיליונרים... ממש מיליונרים... ולמרבית הפליאה מביא המנהל את האמת הישרא-לית שלו, ואומר: "הרשה לי לומר לך שמישפחתך מוצאת חן בעיני". אלא שהמתד אבד משעשע את דבריו של המנהל: "הנה, עוד בן-ידוד... הוא נראה כמו כריש... זה לא ייתכן... על עורו צמחו שקששים. הוא מתיישב ליד האקונומיקה..."
 בתוך הסופרמארקט מתחילה מסיבת הכי-לולות, והמתאבד מתאר אותה: "הם מת-נפלים על כל הסופרמרקט... צדקתי... כמו עכברושים... הם מחסלים את כל הגבי-נות... בלי מולגות... את האיטריות. הם שמים על זה קטשופ... את הלחמים... הם אוכלים בשר חי. גם את הקפוא... איזה שיניים יש להם... הם טורפים כמו זאבים... הם ניגשים לדגים... זה דומה לפלישה של

"לכן אני נוהג ממש כמו שריחוקי שלנו... אני אוגר כוח, ואני בטוח שיום אחד אנצח והמצב ישתנה לטובתי..."
 קרוב לאמצע המחזה, נוספת דמות של-ית שית על הבמה: הצולע, שהוא מעין תע-רובת של רוצח-שיכר ונושאר-כליו של הר-עסקן המיפלגתי. ההכנות לחתונה הליי-לית בסופרמרקט נסתיימו. המנהל מביא בפני המתאבד את אחת מבשורותיו, וטר-ען: "אנחנו מוכרחים סדר, בלי סדר נהיה אבודים. שמת לב כיצד אנשים עולים כאן לאוטובוס? הם מסתערים על הדלת כאילו רוצים להינצל ממחנה-ריכוז... ואילו הר-מתאבד משיב לו: "האמת היא שהחיים בכלל דומים למחנה-ריכוז, ובני-אדם מר-תינים לתורם להישחט ללא התנגדות..."
 באחד המקומות שבהם פותח המנהל את סגור-ליבו, הוא מגדיר את מהות השילטון: "אתה תגיד שאני מיפלגת, שאני דאגתי

חברות קפיטליסטיות מתקדמות יכולות להרשות לעצמן להרוות... העלייה היא לצורך הירידה והירידה היא לצורך הר עלייה... אלה סיסמות מוכרות ברחוב הישראלי.
 עם התפתחות השיחה בין שתי הדמויות, מתקבל הרושם, כי המחזה כולו נועד להיות פארודיה על מודחים מפורסמים ב-תולדות הפוליטיקה הישראלית הצעירה: פינחס לבון, משה שרת, בן-גוריון, גולדה מאיר ויצחק רבין. מונדי מנסה לחדור, על-ידי הצגת דמותו של המנהל המודח, אל תוך נישמותיהם של המודחים, ואילו לפענה את הפסיכולוגיה של המודחים, המתאמצים לשוב אל עמדות-השליטה שבהן החזיקו בעבר, ואומר המנהל: "כל פעם שאני שומע את המילה, מיפעל, דוקר לי בלב... המנולים... הם סילקו אותי... הרי אתה יודע שבנתי את המיפעל במריד..."

בימים אלה מועלה על בימת "צוותא" מחזהו של יוסף מונדי, "התער". המחזה הינו

כתב-אישום סודיאליסטי-פוליטי השוחט את כל הכירות הקדושות של ערכי החברה

מיפלגת השילטון והמתאבד המתאה

ארבה... לאי-אמן... הם ניגשים למחלקת הסוכר... הם בולעים את הכל... גם את הקרטון... הם שותים את השמן כאילו היה מים מינראליים... הם יצאו מדעתם... הם אוכלים את הסבון... את מישחת-הגילוח... הם בולעים גם סכיני-הגילוח... כנראה במקום מעיים יש להם פלדה..."
 המתאבד ממשיך בתיאור המתרחש בתוך ככי הסופרמרקט, במהלך החתונה, כמו היה המומנים שוברים עכשיו את כל הסופר-מרקט... הסופרמרקט הוא המדינה, משל ונמשל. המתאבד אינו מוכן לטויל חלקי בהלולה של פירוק המדינה, הוא אינו מסוגל לבצע הפיכה או מחאה כלשהי. כך הוא ניצב מהצד, ומתאר את המתרחש. כל שעולה בדעתו הוא: "תפסיקו ללכלך! תפסיקו לזהם את הסביבה! כאן היה מקום נקי!" וזהו מעין פאראפרזה על "שמור את ארץ-ישראל נקיה".

א-רוק לעצמי. שבזמן שילטוני יציתי קליקה של אפסים אשר היו תלויים בי ולא נתתי לשום איש בעל יכולת להתי-קרב אלי, ואם היה כזה רמסתי אותו וגרמתי לו שיברח מכאן. אתה יכול להוסיף שהייתי סטאלין קטן, שבנתי את עצמי בתככים... והמנהל מוסיף, תוך מסירת-עצה למתאבד על מיבנה השילטון והאפי-שרויות למוטטו: "תראה איך יקבלו אותך, הם אפילו יתנו לך מינוי חשוב ואז מבפ-נים תמוטט אותם. את המימסד יש להרוס מיץ אותי..." אלא שהמתאבד, איש-המחאה,

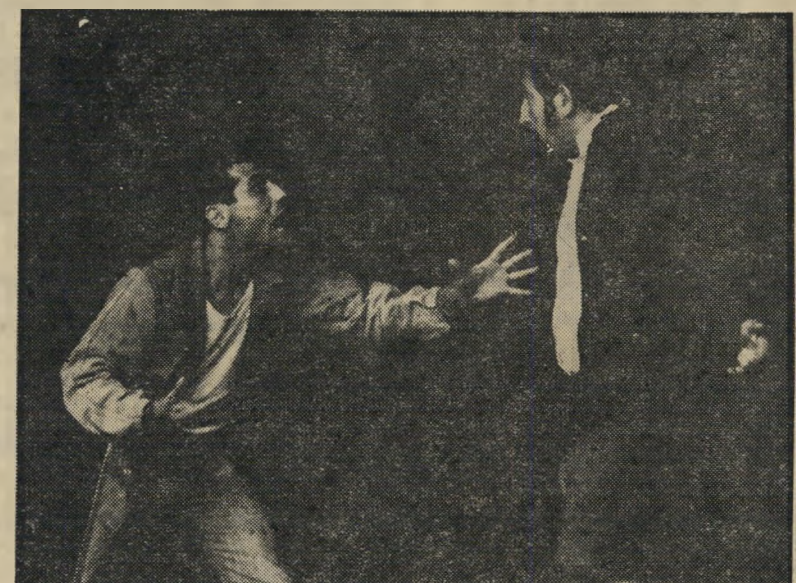
הוא היה שלי... כמו שלי... לבסוף סילקו אותי... הוציאו אותי לגימלאות... טענו שאני זקן... אני זקן? אני???"
 אלא שהמתאבד היה פועל במיפעל בת-קופה שבה ניהלו המנהל, וזה פטר-ו. מהאשמה זו מתחמק המנהל בטענה אד-מיניסטרטיבית של כל שילטון: "זאת טעות. למראית-עין ההחלטה הסופית היא של ה-מנהל, אך האמת היא שהמנגנון חוק ממנו... הנימוק שלהם שאתה לא קומיניקאטיבי מגוחכת, כיוון שהמיפעל שלנו מבוסס על העיקרון של חוסר-קומיניקציה..."
 מצרותיו של המתאבד שב המנהל ל-

יוסף מונדי

יוסף מונדי
 בימים אלה מעלה מונדי את מחזהו החדש, התער, מחזה בן מערכה אחת שבו הוא מנתח ניתוח קר את השילטון ואת תהליך הניווט שבובר על החברה הישרא-לית בשנים האחרונות. מונדי, כרופא-מנתח של מוח, מביא במחזהו זה אל הצר-פה ניתוח-מוח של תהליך התפוררות ה-חברה והשילטון בישראל, כאשר הוא מציב בלב הקונפליקט הבימתי מנהל מפור-טר של מיפעל המשול, בלא מסיכות רבות, למנהיג של מדינה — ומולו דמות של מתאבד, שניתן להמשילה להתאבדות תנור-עתי-המחאה שצצה אחרי מילחמת יום-הכי-פורים. מונדי מעמיד מול המנהל, המש-תיך לדוריה-מייסדים של המדינה, נציג צעיר של אלה שניסו למרוח, והתיאשו.

למרות הכל פונה המנהל אל מצפוניו של המתאבד, ומבקש ממנו לסייע בעדו לשוב להיות מנהל תוך שהצולע, משרתו, ני-צב לידו, לצולע יש תער בידו, ובו הוא מאיים לתתוך את פרציפו של המתאבד. המנהל מאיים עליו, תוך שהוא קובע: "אני חייב לחזור ולתפוש את השילטון!" והוא שולף את הקלף האחרון שיש לכל שילטון או לכל עוצמה שליטה כלפי יוצ-א-יהדופן שבתחבה: "אני זוכר את התיק שלך. קראתי בו כל פרט ופרט! לא לשווא פוטרתי... היו לכך סיבות מוצדקות... בעי-קר סיבות ביטחוניות... הסיווג שלך לקוי... והמנהל ממשיך ומסביר למתאבד: "אפילו עכשיו, כשנתתי לך את ההודמנות להוכיח את נאמנותך למולדת ולחזור בתשובה, אתה מסרב לשתף פעולה. אתה ממשיך להתנהג כמו עריק... מחבל במיפעל שלנו..."

יצחק אלוני וראובן דיין ב"התער"

כאן קשה עוד למתאבד לשמור על כספו, והוא מתפרץ לעבר המנהל: "אתה הוא המחבל הראשי! מיפלגת! דמגוג!" ואז נתן המנהל לצולע הוראה לשסע את פניו של המתאבד, אלא שמשל לפני ביצוע ההוראה יוצאים מתוך הסופרמרקט החתן והכלה — הצולע מתחיל לרדוף אחריהם ללא פקרי-דה, בניסיון לשסעם.
 בסיום קובע המנהל וטוען: "הכל חלום". אלא שהמתאבד מתנגד: "לא, זה לא חלום. זאת מציאות. הכל כאן. מציאות. גם הר-עלום... במילים אחרות, כפי שבסוף מח-זהו זה מסתובב חילק מונדי, בעזרת שח-קנית, סוכריות חמוצות לקחת הצופים, הרי בהתער הוא משסע את לשונות הצופים. אינו מניח להם. לוחץ אותם בעזרת סמ-לים חשופים אל המציאות הישראלית הר-אזרית, ואז מסתבר לצופים כי גם הר-מנהל וגם המתאבד הם מטורפים שיצאו מבית-החולים, ואז המנהל פונה אל המת-אבד, ואומר לו: "בוא נחזור למיטות שלנו..."

פונה אל המנהל: "אני לא תופס, מה ההבדל בינה לבין המנהלים החדשים... וכאן באה תשובתו של המנהל, שבה הוא מנסה לייחד עצמו מירשיו: "אני בני-אדם טוב והם רעים... אני השתדלתי לגנוב בי-סתר והם גונבים בפרהסייה... הם סכנה לאומית! כוונתם שאני להם כישורים לכך... אני נולדתי להיות מנהל והם נולדו להיות עבדים..."

תיסכולי הדחתו: "הטאקטיקה שלהם היתה מבריקה. הם בדרדו אותי מהעובדים ונתנו לי מעמד של אל קטן, ולקחו לעצמם תפי-קיד של מלאכים... ואכן, זו אליגוריה צינית ורצחנית על מדינה בכלל, ועל מדי-נת-ישראל בפרט. המנהל ממשיך ומלמד את המתאבד כמה מעובדות-החיים: "כאן כור-לם גונבים, אחרת בני-אדם לא היו מור-גלים לחיות. והם גונבים כל דבר, גם דבר-רים בעלי-ערך וגם דברים חסרי-כל-ערך ש-ללא-ספק ניתן להפוך אותם לבעלי-ערך... כך הוא ממשיך ומגולל את מע-רכת-היחסים בין העם לשילטון ובין הר-שילטון לעם.

העכברושים ותנועת-המחאה
 מתאבד מתחיל לספר למנהל אר-יות בני-מישפחתו. למעשה הוא מביא תמונת-מצב של בני-דורו, ומציגם בצורה גלוזה למדי: "בני-ידודי המשיכו לעמוד ב-רחוב ולמכור שוקולד, אחר-כך עברו ל-קונסרבטים... אחר-כך לתרופות ולטרנזיס-טורים... הרווח שלהם היה נקי. תוך זמן קצר הצליחו לפתוח חנויות, העסקים שלהם

המחאה
 מוסבר כי הקשר בין המתאבד למנהל הוא מיקרי-בהחלט מחד, והדוק מאידך, המתאבד טוען כי בתוך הסופרמרקט ער-בי להתנהל ספס-גישואין של אחד מקרו-מי-מישפחתו. הסיבה לכך שהטכס עומד להיערך בשעה כזו מוקדמת היא כלכלית-גרדיא, ואז קובע המנהל את האנימא-עלי הכלכלי שלו: "כי בלי הפסד לא נוכל לנהל כלום בארץ הזאת. רווחים מבחינה עיסקית הם לוכסוס, ידידי, לוכסוס. רק

שריחוקי המובס
המנהל, שאינו מצטנע כלל בדבריו, מזכיר כיצד זכה לנסוע בשם המיפעל לארצות-הברית, ולשחק ליד שולחן-ההי-מורים של לאס-וונאס. בהגיגו הקולנויים הוא אינו מסתיר את שריחוקי גיאל אלון, דמות המזכירה את המובס האב-טיפוס: שילטון לעם.